

Regional rovviltnemnd for Hedmark

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

HØRINGSUTTALELSE FRA ROVVILTNEMNDEN I HEDMARK TIL ERSTATNINGSFORSKRIFTEN

Ved behandlingen av St.meld. nr. 15. (2003-2004) om rovvilt i norsk natur heter det blant annet i energi- og miljøkomiteen i sin tilrådning til Stortinget, Innst. S. Nr. 174 (2003-2004):

”Erstatningsordningen for rovviltskader fortsatt skal ligge i Miljøverndepartementet. Ordningen skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningen gis som forhåndsutbetaling som sensitiv til iverksettelse av forebyggende tiltak, men det skal fortsatt gis skjønsmessig erstatning for udokumentert tap. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn at det fortsatt er behov for skjønsmessige erstatningsutbetalinger, basert på at mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Inntil en ny ordning gjennomføres, videreføres dagens ordning.”

RRH mener derfor at forskriften burde behandles *etter* at Stortinget har tatt stilling til erstatningsordningens mer prinsipielle rammer. Slik høringsrunden nå legges opp, vil høringsinstansene ikke kunne ta opp i seg de avklaringer og rammer Stortinget vedtar. Dette ville det ha vært tid til ettersom forskriften først skal tre i kraft 1.mars 2006.

Videre vil RRH bemerke at Stortinget også ba Regjeringen om å opprette en ordning der forvaltningsregionene får tildelt en egen ”pott med penger” som kan benyttes til fordeling blant kommuner med stor rovviltbelastning. At Stortinget her forutsatte nye midler – i tillegg til andre bevilgninger til rovviltforvaltningen – kan det neppe herske tvil om. RRH kan ikke se at det er blitt avsatt en egen pott med midler eller gitt økte bevilgninger til det nevnte formålet. RRH mener at dette i så fall er i strid med Stortingets forutsetninger. Utbetaling til rovviltutsatte kommuner vil da gå på bekostning av de samlede disponible midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak til husdyr- og tamreineiere. Det var ikke Stortingets intensjoner med den nye ordningen.

RRH vil understreke at ILO- konvensjonen gir urfolk rett til å delta i beslutningsprosesser som angår deres interesser, og at statsmyndigheter etter art. 6 (1) har en generell plikt til å konsultere berørte urfolk i lov- og forvaltningssaker som kan ha direkte betydning for dem. RRH ber om at så skjer i denne saken.

Slik forskriften nå foreligger, vil RRH videre bemerke:

Regional rovviltnemnd for Hedmark

§ 2 Rett til erstatning

I § 2 heter det at driftsenheten har rett til full erstatning. Dette er et grunnleggende prinsipp som allerede er nedfelt i viltlovens § 12a.

Erstatningen som er foreslått skal bestå av 3 komponenter, hvorav erstatning for dokumentert og udokumentert skade i betegnelse samsvarer med gjeldende ordning, mens forslaget om forhåndsutbetalt risikoerstatning vil være en nyordning som i det vesentligste samsvarer med det regjeringen foreslo i Rovviltmeldinga.

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), som har fått i oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) å vurdere de praktiske og økonomiske konsekvenser ved den foreslåtte nye erstatningsordningen, har i sin rapport av mars 2005 lagt til grunn at de totale utbetalinger ved erstatningsordningen skal *"..tilsvare tilnærmet det samme beløpet som utbetales over dagens erstatningsordning, gitt samme rovdyrbestand"* (på side 12). Videre heter det at *"DN antar at fordelingen kan bli 10 % til dokumenterte tap, 80 % til risikoerstatning og 10 % til udokumenterte tap"*.

RRH vil igjen minne om viltlovens § 12a. *Erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt.* En evt. ny erstatningsordning må utformes innenfor denne rammen, og en kan derfor ikke forutse rovvilttapet i forkant av sesongen.

§ 3 Definisjoner

I forslaget til forskrift menes med husdyr; sau, geit, storfe, hest, gjeterhund, vokterhund og jakthund i bruk under lovlig jakt, lovlig trening eller jakthundprøver

RRH anbefaler at paragrafen endres til følgende:

b) husdyr: sau, geit, storfe, hest, svin, fjørfe, gjeterhund, vokterhund og jakthund.

§ 4 Hvem har rett til erstatning

Det framgår av denne bestemmelsen at vedkommende driftsenhet må oppfylle kravet til å motta produksjonstillegg etter jordbruksavtalen. Dette er en forutsetning som RRH er uenig i. Bakgrunnen er at det i praksis finnes eksempler på driftsenheter som ikke når opp til minstegrunnlaget for å bli registret i mva-registeret / minstekrav til produksjonstillegg fordi det de mottar som erstatning for rovvilttap *ikke* regnes inn som ordinær inntjening. Erstatningen er derfor ikke reell. Hadde de unngått rovdyrtape og fått levert sin produksjon på ordinær måte, hadde disse brukerne nådd over minstegrensa. Erstatningen som mottas for rovdyrtape må derfor fullt ut aksepteres som næringsinntekt. Først da kan bestemmelsen aksepteres slik den nå er foreslått.

§ 5 Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

§ 5, første ledd fastslår at dyreholdet skal være i samsvar med dyrevernavlovens bestemmelser. Den sentrale bestemmelsen vil da være dyrevernavloven § 2 som fastslår at *"Det skal farast vel med dyr og takast omsyn til instinkt og naturleg trong hjå dyret så det ikkje kjem i fære for å lida i utrengsmål"*.

I kommentarene til bestemmelsen, kan det synes som om dyreeier pålegges en handleplikt som går utover det som følger av dyrevernavlovens regler. RRH vil påpeke at det i en forskrift ikke kan foretas innskrenkninger i den lovfestede retten til erstatning ved å pålegge dyreeier

Regional rovviltnemnd for Hedmark

mer vidtgående plikter enn det som følger av gjeldende rett, jfr. det forhold at erstatning ikke vil bli utbetalt dersom aktsomhetsplikten ikke anses oppfylt.

I § 5 andre ledd står det innledningsvis at *”For å få erstatning er det et krav at driftsenheten har handlet aktsomt og gjort det som med rimelighet kan forventes for å avverge eller redusere rovviltskade... ”*. I St. meld. 15 (2003-2004) er konklusjonen at det i reindriften finnes få effektive tapsforebyggende tiltak. RRH ber om at det presiseres hva som anses som effektive tapsforebyggende tiltak i reindriften.

I forskriften § 5, andre ledd, andre setning er det foreslått et nytt punkt om at *”Fylkesmannen kan gi nærmere retningslinjer om aktsomhetsplikten og om hva som kan anses som rimelig tiltak”*.

RRH er uenig i at fylkesmannen alene og suverent kan gi retningslinjer og konkludere i forhold til hva som *”kan anses som rimelige tiltak”*. Dette er ikke i samsvar med Stortingets forutsetninger om at de regionale nemndene, beitebrukerne og deres organisasjoner skal involveres i viktige avgjørelser knyttet til rovviltforvaltning og beitebruk.

Videre kan ikke fylkesmannen gis myndighet til å fastsette retningslinjer eller gi pålegg om iverksettelse av tiltak som går utover de krav dyreeier har etter dyrevernsloven. Forutsatt at forskriften utformes innenfor gjeldende regelverk, bør det under enhver omstendighet utarbeides noen sentrale retningslinjer for å sikre mest mulig ensartet praksis.

§ 6 Avgrensning i tid

En fast tidsfrist satt til perioden 1.mai til 1.november må bli feil. Norge er geografisk og klimatisk slik at det i mange områder er helt naturlig å ha dyr gående på beite *før* 1.mai og *etter* 1.november. I enkelte områder er det tradisjon for at dyr som inngår i oppregningen beiter ute hele året. Forskriften kan ikke legge opp til å endre dette.

Kap. III Risikoerstatning

Den foreslåtte risikoerstatningsordning blir møtt med store innvendinger fra de som vil møte ordningen som beitebrukere. Beitebrukerne gir uttrykk for at den etablerte ordningen er langt å foretrekke og at den oppfattes som godt innarbeidet og dekkende for de erstatningssituasjoner som oppstår. Derfor foreslår RRH som sitt prinsipale standpunkt at ordningen med risikoerstatning ikke iverksettes.

Subsidiært vil RRH peke på følgende:

RRH er uenig i at den såkalte risikofaktoren og risikoområdene, med satser pr dyr, skal fastsettes av DN. Fastsettelsen av risikoområder og risikofaktor er av stor betydning for beitebrukerne, og de må derfor involveres på en god måte. Det samme må den regionale rovviltnemnda.

Hvilke prinsipper skal man ha for inndeling av risikoområdene?

Det fremgår ikke hvilke prinsipper en inndeling av risikoområdene skal bygge på, og man kan tenke seg en inndeling basert på fylkesnivå, kommunenivå, bygd eller det enkelte beitelag. Ettersom det er store lokale variasjoner i tapsomfang, er det viktig å påse at områdene ikke blir for store.

Regional rovviltnemnd for Hedmark

Hvilke prinsipper skal fastsettelsen av risikofaktorene bygge på?

Det fremgår av kommentarene at man skal benytte informasjon fra databasen Rovbasen ved fastsettelse av risikofaktorene. Imidlertid er det et faktum at både metodikken for rovviltbestandsestimering er usikker samtidig som bestandstallene er usikre. Videre vil streifdyr volde problemer i forhold til forekomst av rovvilt. RRH mener at man i større grad må trekke inn den betydelige lokale kunnskap som finnes ved fastsettelse av risikofaktorene.

Avslutningsvis vil RRH påpeke at i den grad forutsetningene for fastsettelse av risikofaktorene endres, f.eks ved at bestandene endres, må dette også medføre en fornyet vurdering. Etter RRH sin oppfatning burde Miljøverndepartementet ha gitt retningslinjer til DN om i hvilke tilfeller det må foretas en fornyet vurdering.

Hvordan skal erstatningssatsen fastsettes?

I dag er erstatningssatsen til en viss grad differensiert, ved at noen får utbetalt en høyere erstatning enn andre fordi de har høyere kjøttpris som skyldes distriktstilskudd.

RRH kan ikke se at spørsmålet om å differensiere erstatningssatsen er drøftet i det foreliggende forslaget. Det fremgår kun at erstatningssatsen skal fastsettes i henhold til det enkelte års budsjett.

Det vil si at i den grad man velger å benytte en lav sats ved fastsettelse av den forhåndsutbetalte risikoerstatningen, vil konsekvensen være - under henvisning til kravet om full erstatning i viltlovens § 12a – at man vil måtte betale en større andel av erstatningsoppjøret ut fra reglene om dokumentert eller udokumentert tap.

Hvorvidt den foreslåtte ordning sammen med reglene for dokumentert og udokumentert tap er i overensstemmelse med viltloven, er ikke mulig å fastslå før regelverket er utarbeidet og praktisert etter sitt innhold. Dette oppfattes å være i samsvar med NILF sin konklusjon (rapporten side 24).

§ 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Kravet om at skadeårsaken ”overveiende sannsynlig” skyldes rovvilt kan oppfattes som en skjerpelse. RRH mener derfor at forskriften må bruke begrepet ”sannsynlig”, som i dagens forskrift.

Videre fremgår det at erstatningssatsene skal fastsettes av DN ut fra beregninger foretatt av NILF. Hvilke beregninger dette er og erstatningssatsenes størrelse sies det ingen ting om, og RRH finner derfor igjen grunn til å minne om det overordnede rettslige utgangspunktet om kravet til full erstatning for det økonomiske tapet og følgekostnader som er knesatt i viltlovens §12a.

§§ 12 – 14 Erstatning for udokumentert rovviltskade

RRH vil minne om bakgrunnen for det forslaget som nå foreligger, ettersom det var Stortinget ved behandlingen av Rovviltmeldinga som påla Regjeringen å

”..komme tilbake med endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn til at det fortsatt er behov for skjønsmessige erstatningsutbetalinger, basert på at mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak”.

RRH går primært inn for at en individuell erstatningsordning bør bestå.

Regional rovviltnemnd for Hedmark

I § 14, 2. ledd, andre punktum foreslås det at det skal gjøres fradrag både for utbetalt risikoerstatning og erstatning for dokumentert rovviltskade.

Hvis risikoerstatning blir innført, vil det etter RRH sin mening ikke være riktig å gjøre fradrag i erstatningsoppgjøret for risikoerstatningen. Risikoerstatningen innføres for å være et motivasjon til å forebygge rovviltskader. Ettersom det er et krav om at det blir iverksatt forebyggende tiltak for å få utbetalt erstatning for udokumentert rovviltskade, innebærer et slikt fradrag i utbetalingen at beitebrukeren selv må ta kostnadene med å iverksette de forebyggende tiltak. Ettersom det er fellesskapets ønske om å ha rovvilt i norsk fauna som nødvendiggjør iverksettelse av forebyggende tiltak, må man også forvente at kostnadene som påløper bæres av fellesskapet.

§ 18 Utbetaling av erstatning

I bestemmelsen, som omhandler utbetalingstidspunktet for erstatningen, fremgår det at risikoerstatningen skal utbetales så tidlig som mulig i beitesesongen. Hensett til at beitesesongen er definert fra 1. mai, kan man risikere at utbetaling først finner sted langt ut på sommeren. Sammenholder en dette med at formålet med risikoerstatningen er å iverksette forebyggende tiltak, må en - for å oppnå dette – nødvendigvis måtte foreta utbetaling på et langt tidligere tidspunkt enn det som er foreslått. Dersom ordningen skal oppfylle sin funksjon, foreslår RRH derfor at det foretas en fornyet vurdering av utbetalingstidspunktet for risikoerstatningen.

Hamar 27.05.2005

Reidar Åsgård
nemndsleder

Kopi:

Medlemmer og varamedlemmer i rovviltnemnda
Direktoratet for naturforvaltning
Fylkesmannen i Hedmark